

Syv, otte eller ni arme?

Dansk Jødisk Museum kaster lys over de forvirrende lysestager

Mange undrer sig over at nogle jødiske lysestager har otte eller sågar ni arme, for den kendte model er jo den syvarmede lysestage, en såkaldt *menorah*. Det var den, som stod i templet i Jerusalem, og som er afbildet på Titusbuen i Rom, hvor man ser kejser Titus føre sit bytte med sig til Rom efter sejren over Jerusalem i år 70. e.v.t.

Den syvarmede lysestage er stadig et vigtigt symbol i jødedommen og fungerer i dag også som staten Israels officielle symbol. Til gengæld bruges den sjældent i jødiske hjem.

Både i jødiske hjem og i synagogen bruger man derimod hver vinter en anden lysestage med otte arme: *Chanukkah*-stagen.

Lysfesten *Chanukkah* falder i december og fejres ved at tænde lys hver dag i otte dage, et lys mere for hver dag. Chanukkah-stager har ofte en niende arm, som kaldes "tjeneren", og som bruges til at holde det lys, som de øvrige otte lys tændes med.

I dag er chanukkah-stager oftest beregnet til små stearinlys, men tidligere tændte man dem med olie og udformede dem derfor med otte små fordybninger til olie og væger. Det er denne lysestage, som er karakteristisk for jødisk kultur.

Den syvarmede lysestage fra det jødiske tempel har til gengæld fået en moderne karriere i danske kirker – ja, man kan faktisk tale om en kirkemode. I 1861 forærede dronning Caroline Amalie på vegne af danske kvinder N.F.S. Grundtvig (1783-1872) en syvarmet lysestage i guld, da han havde 50 års jubilæum som præst. Stagen var tegnet af billedhuggeren Chr. Carl Peters og stod i Grundtvigs hjem indtil hans død. Grundtvigs enke skænkede den herefter til Marmorkirken i København, hvor den vakte beundring og snart blev kopieret i messing og solgt til kirker over hele landet som et Grundtvigsminde.

Også Joakim Skovgaard tegnede en syvarmet lysestage, men med ottekantet og trinformet fodstykke, hvor Peters stage har et rundt fodstykke. Siden er der kommet andre syvarmede lysestager til, men i dag har de fleste glemt forbindelsen til Grundtvig. I renæssancen havde både Viborg og Århus Domkirke store syvarmede lysestager, der stod på gulvet, og begge stager var støbt i Lübeck.

Interessen for at genskabe lysestagen fra templet har åbenbart været tilbagevendende i kirken, mens den forsvandt i jødedommen - som til gengæld fandt plads til en helt ny stage.

